

GELAUWERD, GEWILD EN WERKLOOS

Oude, vastgeroeste onderzoekers op de universiteit remmen toestroom jonge promovendi

Je bent jong en gepromoveerd. Grote kans dat je ontevreden bent over je loopbaanperspectieven aan Nederlandse universiteiten, zo blijkt uit recent onderzoek.

Tatiana Scheltema
Arnoud Veilbrief

Terwijl hun oud-studiegenoten die het bedrijfsleven zijn ingegaan, al aan de koop van een motorsloep of tweede huis toe zijn, leven veel gepromoveerden (postdocs) in financiële onzekerheid. Zij voelen zich vaak aan het lijntje gehouden door de universiteiten waarmee zij een kortlopend arbeidscontract hebben.

Dat blijkt uit een vandaag gepresenteerd onderzoek, dat het bureau Research voor Beleid heeft uitgevoerd in opdracht van het Promovendi Netwerk Nederland. Op de vraag: hoe beoordeelt u het tijdelijke karakter van je aanstelling, antwoordde bijna tweederde 'negatief tot zeer negatief'.

Neem Tuba Kocatürk (30). Zij ontwikkelde digitale technieken die architecten in staat stellen *binary large objects* (BLOBS) te ontwerpen. Het Guggenheimmuseum in Bilbao van architect Frank Gehry werd met behulp van deze techniek ontworpen. Kocatürk zit op de TU Delft waar ze deel uitmaakt van de vakgroep BLOB, die pas vier jaar bestaat. Deze zomer promoveert ze. Maar wat ze na haar promotie gaat doen, is lange tijd onzeker gebleven. Aan haar capaciteiten als onderzoekster ligt het niet – haar hoogleraren prijzen haar de hemel in. Kocatürk: „Of je een aanstelling aan de universiteit krijgt, is niet gebaseerd op hoe goed je presteert, maar of er toevallig geld is, of een plek.”

Toen ze in Delft uiteindelijk toch een postdoctorale aanstelling kreeg aangeboden, werd die betaald uit drie verschillende leerstoelen van evenzovele faculteiten. Kocatürk: „Zeker, het was een spannend aanbod: veel managementtaken, veel reizen. Maar met onderzoek doen had het weinig te maken; daarvoor was nauwelijks één dag per week beschikbaar.” Dat is onvoldoende, zegt Kocatürk. „Als je geen onderzoek doet, publiceert je niet, en kun je een carrière binnen de wetenschap wel vergeten.” Kocatürk aanvaardt in september een aanstelling als universitair docent aan Salford University in Manchester. Als haar werk daar over drie jaar positief wordt beoordeeld, heeft ze wel uitzicht op een vaste baan.

Of neem celbiologe Astrid Visser (37). Zij keerde in 2004 na een vierjarig verblijf in de VS terug naar Nederland om aan de Universiteit van Amsterdam (UvA) onderzoek te doen naar de 'sturende rol' van eiwitten op het DNA. „Als we meer weten over hoe het genetisch materiaal bestuurd wordt, kunnen we daarmee ziektes als kanker in een vroeg stadium bestrijden.” Haar publicaties oogden internationaal waardering. Alle redenen dus voor de UvA om Visser aan de instelling te binden. Maar, net een jaar terug uit de VS, kreeg Visser te horen dat contractverlenging er voor haar niet in zat. Exit Visser.

Grote bedrijven proberen jong talent al in een vroeg stadium te ontdekken en te begeleiden. Wie zijn die aanstormende talenten? Deel 5 van een serie. Een medisch specialist.

DOOR MARIËS DINJENS

Nicol Voermans (32) kreeg vorig jaar de prestigieuze Ariëns Kapersprijs van de Nederlandse Vereniging voor Neurologie voor haar onderzoek naar het functioneren van het brein. De neurologe in opleiding werd een veelbelovend talent genoemd, „dat wetenschappelijk onderzoek, sociale bewogenheid en discipline kan combineren”.

Voermans onderzoekt het aanpassingsvermogen van de hersenen bij patiënten bij wie hersenfuncties waren uitgevallen. „Uit mijn onderzoek bleek dat hersendelen die ver van een beschadigd deel lagen, het optredend functieverlies gedeeltelijk kunnen compenseren. Het is geen nieuwe ontdekking dat delen van de hersenen functies kunnen overnemen, maar wel dat dit gebeurt door delen die zich op grote afstand van elkaar bevinden.”

ILLUSTRATIE OLIVIA ETTEMA

Visser: „Ik was hier de hele tijd bezig met vechten voor mijn voortbestaan. Het was een continu proces voor vervolg-financiering, contacten leggen met het bedrijfsleven en toestemming krijgen voor onderzoeksprojecten. Door al dat geloebig om geld kwam ik aan onderzoek bijna niet meer toe. Daar kwam nog de stress bij of ik over een paar maanden nog wel salaris zou ontvangen.”

„Het begon er steeds somberder uit te zien. Ik kon het contract met de UvA nog twee maanden rekken, maar dit najaar kreeg ik te horen: sorry, maar het geld is op. Wat ik vooral zo erg vind, is de onwil die ik aan de UvA proefde. Men vond altijd wel een reden waarom iets niet mo-

gelijk was, in plaats van te proberen een oplossing te vinden.”

Als Jaap Brouwer, hoogleraar moleculaire genetica aan de Universiteit Leiden, niet nog 'een potje' had weten te vinden, had Visser haar onderzoek moeten beëindigen. Brouwer: „Zij is een van de meestbelovende onderzoekers op haar gebied. Ze heeft de kwaliteiten om hoogleraar te worden en haar eigen onderzoeksgroep te leiden.” Visser heeft nu een vierjarig contract. Brouwer bevestigt dat er veel onvrede is onder wetenschappers over de korte dienstverbanden. „Om in Nederland talentvolle mensen in dienst te kunnen houden, moet je continu met potjes schuiven. Een normaal dienstverband zit er vaak niet in. En het gaat niet alleen om

veelbelovende jonge mensen, ook mensen die hun naam al lang en breed gevestigd hebben gaan soms van postdoc naar postdoc. Sommigen hun hele leven lang. Niet iedereen houdt dit vol. Die mensen gaan verloren voor de wetenschap, of ze vertrekken naar het buitenland.”

Kapitaalvernietiging, vindt Karen Mattern, biologe en bestuurslid van de vakbond voor wetenschappers Vawo. „Je mist continuïteit in het onderzoek. Postdocs krijgen steeds een contract van drie maanden of twee jaar, want als je ze te lang in dienst houdt, moet je ze een vast contract aanbieden. Veel kennis die jonge onderzoekers opdoen, gaat daardoor verloren.”

Jaap Brouwer ziet twee belangrijke oorzaken voor de gebrekkige doorstroming aan Nederlandse universiteiten. „Nederlandse wetenschappers verhuizen niet graag. Als ze jong zijn, zijn ze nog avontuurlijk, trekken ze nog de hele wereld over om zich te ontwikkelen. Maar als ze op de leeftijd zijn waarop ze gezinnen gaan vormen, willen ze helaas net als de meeste andere mensen vastigheid.”

Een tweede oorzaak ligt volgens Brouwer in het arbeidsrecht. Ook op zijn faculteit lopen mensen rond bij wie „de fut er een beetje uit is” en die hij het liefst kwijt zou zijn. Maar Nederlandse ambtenaren zijn praktisch niet te ontslaan, wegens de riant ontslagbescherming. In de

Verenigde Staten is dit anders, weet Brouwer. „Mensen die de verwachtingen niet waarmaken, kunnen daar makkelijker worden weggestuurd om plaats te maken voor nieuw talent. Wetenschap is top sport, en ons arbeidsrecht is daar niet op ingesteld.” Het verbaast hem dat het Innovatieplatform, dat de 'kenniseconomie' door middel van 'excellentie' in wetenschap en onderwijs wil bevorderen, dit onderwerp nog nooit heeft aangesneden.

Het is het probleem van „de insiders en de outsiders”, zegt de Leidse hoogleraar sociaal recht Guus Heerma van Voss. „De mensen met een vast contract vinden de bescherming die ze genieten ongewijfeld heel prettig.” De onvrede van de postdocs heeft daardoor iets paradoxaals. „Ze willen graag een vast contract, maar vaste contracten zijn er juist de oorzaak van dat zij niet aan de beurt komen.”

Het dilemma: hoe bied je wetenschappelijk talent meer bestaanszekerheid, zonder de prikkel tot presteren weg te nemen? Niet door de knip open te trekken en te groeien in vaste contracten, zegt Heerma van Voss. „Je zou naar een systeem moeten met veel meer tussentijdse beoordelingen. In de VS is dat heel gewoon. Publiceert iemand nauwelijks meer, dan wordt het contract op een bepaald moment verbroken. Het stimuleert mensen om zich te blijven afvragen of ze hun werk nog interessant vinden, en of zij nog interessant zijn voor de universiteit.”

Versoepeling van het ontslagrecht is ook in Nederland op den duur onvermijdelijk, daar is hij van overtuigd. „En waarom dan niet beginnen bij de universiteiten, bij de in intellectueel opzicht meest weerbare mensen? Aan die groep mag je best eisen stellen.”

Het antwoord op de stagnatie heet *tenure-track*. Het komt uit de VS, en de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) is er in 2002 officieel mee begonnen. De beste onderzoekers, degenen met 'hoogleraar-potentie', krijgen een aanstelling voor zes jaar, en worden na vijf jaar op hun prestaties beoordeeld. Wie goed scoort, wordt hoogleraar. De anderen moeten naar een andere betrekking uitzien.

De RUG gaat nog een stap verder. Het zal vanaf dit jaar eenvoudiger worden om vaste contracten open te breken als iemand weinig meer presteert. „In de toekomst zal iedereen, ook de hoogleraren, elke vijf jaar worden beoordeeld op zijn functioneren”, zegt José Siersema, projectleider van het nieuwe beoordelingssysteem aan de RUG. „Daarmee vergroten we de kans voor echte wetenschappers om op de universiteit te blijven. Het heeft veel weerstand gekost, maar men ziet nu toch de redelijkheid ervan in. De kwaliteit van het wetenschappelijk onderzoek zal hierdoor vooruitgaan.”

Ook Astrid Visser zou invoering van dat systeem als een grote vooruitgang beschouwen. „Het biedt voldoende zekerheid en je behoudt toch de scherpte die de wetenschap vooruithelpt.” Maar voorlopig is het nog niet zover. Wat is de les die ze getrokken heeft uit haar ervarings sinds ze terug is uit de VS? „Dat ik iedereen die aan buitenlandse universiteit werkt, afraad om terug te komen naar Nederland zonder langdurig contract op zak.”

Bij het Nijmeegse afval- en reinigingsbedrijf Dar Holding wordt **Theo Lemmen** (45) de nieuwe directeur. Hij is afkomstig van de Duitse afvalverwerker Sulo. Bij Dar werken tweehonderd mensen. Het bedrijf haalt afval op in het gebied Den Bosch-Roermond-Apeldoorn. Lemmen werkt na zijn opleiding aan de HTS bij een aantal bedrijven binnen de metaalindustrie. Hij was ook mede-eigenaar van een staalconstructiebedrijf. Volgens Lemmen „moet de klant in de toekomst gaan profiteren van de groei van Dar. Dat kan alleen maar als we als bedrijf een gezonde groei doormaken in de komende jaren.”

WIE IS WAAR?

GROOTSCHALIGE EVENEMENTEN VOOR BEDRIJVEN

Ewout Wegman (30) is benoemd tot directeur ad interim bij The Garage Creation (TGC). Het bedrijf organiseert grootschalige evenementen. Op dit moment verzorgt TGC voor ABN Amro de zogenaamde stopovers tijdens de Volvo Ocean Race. Dat betekent dat zij promotiedorpen inrichten voor de bank in de steden die de zeilschepen aandoen tijdens de etappes. Wegman treedt vanuit zijn bedrijf EPW Consult op als financieel adviseur en interim-manager bij startende ondernemingen. „Tijdens mijn studie bedrijfs-economie in Groningen wilde ik al een onderneming starten”, zegt hij. „Ik vond wel dat ik eerst ervaring op moest doen bij een groot bedrijf. En dan het liefst een financiële dienstverlener. Ik heb bij Barings in Londen gewerkt en bij ING.” Wegman heeft een overeenkomst voor een jaar met TGC. Maar, „dat zou best wel eens wat langer kunnen worden”.

FITNESS VOOR EEN BETERE BALANS

Mobieletelecomaanbieder Telfort, sinds oktober 2005 dochter van KPN, heeft een nieuwe directeur personeelszaken. **Marque Drayer** (30), die arbeids- en organisatiepsychologie aan de Vrije Universiteit studeerde, volgt Inge Vermulen op. Drayer was vanaf 1996 werkzaam bij Unilever waar hij bij personeelszaken werkte. „De flexibiliteit, inzet en energie van de werknemers bij Telfort is echt bewonderenswaardig. De markt voor mobiele telecomaanbieders is bijzonder hectisch. Een duurzame groei is belangrijk. Werknemers moeten het idee hebben dat een onderneming niet voor het kortstondige, snelle succes gaat. Ik maak mij hard voor een gezonde werkbilans voor iedereen. Dat we hier in het gebouw een fitnesscentrum hebben, vind ik fantastisch. Mensen in balans presteren beter.”

DIRECTEUR AFVAL

Bij het Nijmeegse afval- en reinigingsbedrijf Dar Holding wordt **Theo Lemmen** (45) de nieuwe directeur. Hij is afkomstig van de Duitse afvalverwerker Sulo. Bij Dar werken tweehonderd mensen. Het bedrijf haalt afval op in het gebied Den Bosch-Roermond-Apeldoorn. Lemmen werkt na zijn opleiding aan de HTS bij een aantal bedrijven binnen de metaalindustrie. Hij was ook mede-eigenaar van een staalconstructiebedrijf. Volgens Lemmen „moet de klant in de toekomst gaan profiteren van de groei van Dar. Dat kan alleen maar als we als bedrijf een gezonde groei doormaken in de komende jaren.”

GERT-JAN WONDERGEM

personalia@nrc.nl

‘Ik zou nooit fulltime onderzoeker willen zijn’

Nicol Voermans op de afdeling neurologie van het Radboud Ziekenhuis in Nijmegen. (Foto Jonathan Vos)

Naam: Nicol Voermans
Leeftijd: 32 jaar
Werk: neuroloog in opleiding
Woonplaats: Nijmegen

HIGH POTENTIALS

Naast wetenschappelijk onderzoeker is Voermans arts-assistente in het Radboud-ziekenhuis in Nijmegen. „Ik vind de afwisseling tussen wetenschappelijk onderzoek en het contact met patiënten

erg leuk. Ik zou ook nooit fulltime onderzoeker willen zijn.”

Voermans studeert in haar vrije weekends veel tijd aan haar wetenschappelijke artikelen. „Vaak werk ik op zaterdagochtend aan mijn artikelen, dat vind ik echt leuk om te doen. De rest van het weekend besteed ik wel aan iets anders, zoals fietsen, en mijn man en ik gaan vaak bij vrienden eten.”

Binnenkort zal Voermans veel meer tijd aan haar privé-leven gaan besteden, want ze is ruim zes maanden zwanger. Na haar zwangerschap wil ze vier dagen per week gaan werken. „Gelukkig heeft mijn moeder beloofd dat ze op gaat passen en er is een goed kinderdagverblijf in het ziekenhuis. Ik zou nooit willen stoppen met werken, mijn man wil dat misschien wel. Hij werkt niet in de medische sector en heeft hierdoor erg flexibele werktijden.”

Voermans studeerde naast geneeskunde ook filosofie. „Het studeren ging vlot. Daarom wilde ik er graag een tweede studie bij doen. Tijdens de studie geneeskunde vond ik vakken over ethiek

interessant.” Voermans denkt dat ze door haar studie filosofie haar analytische denkvormen beter heeft ontwikkeld. „In de doctoraalfase van de studie geneeskunde moet je vooral veel uit je hoofd leren. Er is weinig aandacht voor analyse en theorieën. Dat heb ik bij filosofie wel geleerd.”

In de dagelijkse praktijk van de spreekkamer zegt ze veel aan haar studie filosofie te hebben. „In de geneeskunde wordt het lichaam als object voor wetenschappelijk benaderd. Er is weinig aandacht voor de verhouding tussen lichaam en geest. Door filosofie heb ik me gerealiseerd dat deze vaak met elkaar verbonden zijn.” Volgens Voermans doen veel neurologen hier nog steeds lacherig over. „Ik zie soms patiënten die een arm of been niet meer kunnen bewegen. Vaak is daar dan geen medische verklaring voor. Ik kijk ook of er misschien een psychische oorzaak van deze problemen is, bijvoorbeeld of er problemen thuis zijn.”

Zowel voor haar eindexamen, doctoralexamen filosofie als het artsexamen slaagde Voermans kam laude. „Ik ben zeker gediplomeerd en als ik iets onderzoek, wil ik precies weten hoe het zit. Maar studeren en werken zijn niet het belangrijkste in mijn leven.”

WIE IS MARK GROL?

Charmant, innemend en doelgericht

DOOR MARK SCHENKEL

Zijn studievrienden zijn verbaasd over de snelheid waarmee hij het voor elkaar heeft gebokst; zijn voorganger zegt dat hij het vijf jaar geleden al heeft voorspeld. Zelf zegt hij vooral naar de toekomst te kijken.

Sinds 1 januari is Mark Grol (35) algemeen directeur van Sotheby's in Amsterdam, dat zich met een veilingomzet van 5,1 miljoen euro vorig jaar Nederlands grootste veilinghuis mocht noemen. Gevezen concurrent Christie's bleef met 50,9 miljoen euro op een kleine afstand. Grol krijgt bij Sotheby's de leiding over een kleine honderd man. En de regio over de circa vijftig verkopen bij opbod die jaarlijks worden georganiseerd in het veilinghuis aan de Amsterdamse Zuidas. „Waanzinnig hoog”, noemt Mark Smit het tempo waarin Grol het tot hoofdverantwoordelijke heeft geschopt. Smit (32) kent Grol nog van de tijd dat zij allebei in Groningen studeerden: hij rechten, Grol kunstgeschiedenis. Dat zijn studievrienden het ver heeft gebracht, verbaast hem niet: „Mark is het type dat een duidelijk carrièreplan heeft.” Wat hem wel verbaast, is de

snelheid waarmee het uiteindelijk is gegaan: „Tijdens zijn studie was van een plan nog geen sprake.”

Tegenwoordig zien zij elkaar op kijkdagen bij veilinghuizen en galeries, aangezien Smit inmiddels zijn eigen kunsthandel runt. Net als Grol is hij gespecialiseerd in negentiende-eeuwse Europese meesters. „Ik ben onder de indruk van de manier waarop hij schilderijen aan de man weet te brengen. Innemend, charmant. Maar ook zakelijk.”

Zakelijk – dat is ook de typering die Grol van de Roosj gebruikt. De Roosj (36) is clubgenoot van Grol bij het Groningse studentencorps Vindicat. Net als Smit is hij „verbaasd” over de snelheid waarmee Grol carrière heeft gemaakt, maar tegelijkertijd zegt ook hij altijd vertrouwen in Grol te hebben gehad. „Hij is ontzettend doelgericht.”

Dat Grol nu eindverantwoordelijk is voor de financiële huishouding van een

Mark Grol (Foto Sotheby's)

miljoenenbedrijf, noemt De Roosj „ironisch”. Grol heeft namelijk een blauwe maandag economie gestudeerd, voordat hij naar kunstgeschiedenis overstapte.

„En toen deed hij historisch weinig.” Het omslagpunt lag volgens De Roosj in Hongkong. Nadat Grol in 1995 al een jaar voor Sotheby's had gewerkt, onder meer in Duitsland, vertrok hij in 1996 naar het Verre Oosten. Daar runde hij vier jaar lang een Europese kunsthandel die gespecialiseerd was in impressionistische kunst. Maar hij moest wel hard zijn best doen om dat te bereiken. „Mark heeft zelfs even als verhuizer gewerkt”, aldus De Roosj, die op dat moment namens Philips in Hongkong zat en Grol en diens vrouw tijdelijk onderdak bood. „Het was een zware tijd. Mark leerde er dat de banen in de kunstwereld niet voor het oprapen liggen.” Uiteindelijk leerde Grol zijn kunstliefhebberij te combineren met ondernemerschap, aldus De Roosj: „Kunst-

verkoop aan Chinezen is iets anders dan werken in een gerenommeerd veilinghuis hier.”

Grols zakelijkheid is ook zijn achilleshiel, meent De Roosj. Omdat hij overtuigd is van wat hij wil, ontgaat hem nog wel eens signalen uit zijn omgeving. „Hij zou zich in zijn nieuwe baan empathischer kunnen opstellen.”

De kersverse directeur wil zich concentreren op de strategie die Sotheby's sinds enkele jaren voert, het verzorgen van betrekkelijk kleinschalige, maar kwalitatief hoogstaande veilingen. Tegelijkertijd moet een nieuw publiek worden gekweekt door 'New collectors', een programma waarin jonge kunstliefhebbers wegwijs worden gemaakt in de kunstwereld. Dat gaat lukken, zegt Patrick van Maris van Dijk (44). Grol's voorganger – inmiddels werkzaam voor Sotheby's in Londen – beweert dat hij in 2000, toen Grol begon in Amsterdam, meteen zag dat zijn opvolger zich had aangedien. Grol houdt van hard werken, is van alle kunstmarkten thuis en is representatief, aldus Van Maris. „Hij is de duizendpoot die nodig is voor deze baan.”

Behoud

Groei

Vermogensbeheer is nooit zwart-wit. Natuurlijk wilt u graag uw vermogen behouden en wilt u rendement niet af. Daarom stellen wij de Optimale Mix samen. Uit wat u beweegt en wat u nastreeft.

Geïnteresseerd in een nadere kennismaking? Bel: 020-5703030 want een goed gesprek is een vermogen waard.

www.optimix.nl

optimix
vermogensbeheer

Optimix Vermogensbeheer NV staat ingeschreven als vermogensbeheerder in het register van de AFM.